

654/1970

HELSINGIN ESIKAUPUNKILIITOS. MIETINTÖ N:O 6

ERIKOISSELVITYS
PITÄJÄNMÄEN LIITOSALUEELTA

*HELSINGIN MAALAISKUNNAN TALIN, KÄNALAN JA
KÄRBÖLEN KYLÄT*

YRJÖ HARVIA

Valtioneuvoston määräämä selvitysmies

HELSINGISSÄ 1936.

Helsinki 1936. Työväen kirjapaino.

654/70

1. ASEMA JA MAASTO.

Pitäjänmäen liitosalue käsittää Helsingin maalaiskunnasta Talin, Kānalan ja Kārbōlen kylät.

Tämä alue sijaitsee kaupungin läntisellä laajenemissuunnalla, ulottuen meren rantaan asti etelässä. Alueen eteläisin kärki on Tarvosaarella. Sen läntisenä rajana on Espoon maalaiskunnan raja. Espoon puolella ovat lähimpinä naapurikylinä Suur-Huopalahden kylä ja Mäkkylän sotilasvirkatalo. Itäisenä naapurina on aluksi etelästä luettuna Huopalahden maalaiskunta, sitten Haagan kauppala ja vihdoin Helsingin maalaiskuntaan kuuluvat Pakinkylä, Tuomarinkylä ja Tomtbackan tila. Pohjoinen raja on viimeksimainittuun kuntaan kuuluvien Sillbōlen, Martinkylän ja Hämeen-kylän kylien vastarajana (kts. liitteenä olevaa karttaa).

Tähän alueeseen luetuista kylistä sijaitsee Talin kylä enimmäin etelässä. Se muodostaa kapean kiilan, joka Helsingin maalaiskunnasta työntyy Huopalahden kunnan ja Espoon kunnan väliin. Tämä kylä jakaantuu Talin kartanon alueeseen ja Reimarsin alueeseen. Kānalan alueeltaan pieni kylä sijaitsee Talin kylän länsipuolella. Kārbōlen kylä käsittää alueen koko pohjoisosan ja on alueen laajin kylä.

Tässä käsiteltyjen kylien pinta-ala on maarekisteritietojen mukaan seuraava:

Talin kylä	322 ha.
Kānalan kylä	273 »
Kārbōlen kylä	1,307 »
Yhteensä 1,902 ha.	

Nämä pinta-alatiedot koskevat kuitenkin vain maa-alaa. Talin kylään kuuluu lisäksi vesialuetta Iso-Huopalahdessa 33,248 ha. Myöskin Kānalan kylään kuuluu jonkun verran vesialuetta, vaikka kylä ei sijaitsekaan veden varrella. Eräillä kylän tiloilla on nimittäin yhdessä Espoon maalaiskuntaan kuuluvien Mäkkylän sotilasvirkatalon sekä eräitten Suur-Huopalahden kylän ja Kilon seudun tilojen kanssa Espoon kunnassa jakamatonta vesialuetta Iso-Huopalahdessa. Koska tämä vesialue on jakamatta, ei Kānalan kylän osuutta voida hehtaareissa ilmoittaa. Kārbōlenkin kylään kuuluu hiukan vesialuetta sen johdosta, että Vantaanjoki eräässä kohtaa pohjoisella rajalla sivuaa tätä kylää. Joesta kuuluu kylälle n. 0.5 ha vesialuetta. Vesialueet, yhteensä 34 ha, mukaanluettuna on alueen pinta-ala siten maarekisterin mukaan kaikkiaan n. 1,936 ha.

Kaupungin geodeettisten viranomaisten pitäjänkarttojen perusteella toimittamien pinta-alan laskujen mukaan ovat näitten kylien pinta-alat jonkun verran toiset, nimittäin seuraavat:

	Maata ha	Vettä ha	Yhteensä ha
Talin kylä	336	26	362
Kānalan kylä	293	—	293
Kārbōlen kylä	1,290	1	1,291
Yhteensä 1,919			27
			1,946

Kaupungin keskustasta on Talin kylän itärajaan linnuntietä noin 6 km, etäisimpään Kårbölen kylän kulmaan pohjoisessa ja luoteisessa n. 12 km.

Melkein kaikki liikenne kaupungista käsin tälle alueelle tapahtuu Talin kylän kautta. Täällä sijaitsee Pitäjänmäen asema rannikkoradalla. Talin kylän kautta kulkee myöskin Turun maantie, josta juuri kylän kohdalla haarautuu n.s. Nurmijärven maantie pohjoiseen. Tämä kulkee sitten Kånanalan ja Kårbölen kylien läpi, ollen näitten tärkein liikennereitti. Pitäjänmäen asemalta kulkee nyttemmin tie myös Pakinkylään ja pohjoisessa voidaan alueelle tulla Tuomarinkylän ja Nackbölen kautta Vantaanjoen etelärantaa kulkevaa tietä. Kun suunnitelmat uutta kaupungista pohjoiseen päin ja Vihtiin johtavaa valtatieta varten toteutetaan, avautuu alueen etelä- ja pohjoisosista, joitten liikenneyhteydet nykyään tosiasiallisesti ovat huonot, varsin hyvä liikenneyhteys kaupunkiin.

Suurin osa alueen maastoa on viljavaa tasankoja. Laajin tasankoalue on Kårbölen kylässä Nurmijärven maantien ja alueen läpi juoksevan Mätäojan välisellä alueella. Myöskin Kånanalan kylä on suurimmalta osalta tasaista viljelyskelpoista maata. Samoin on Talin kartanon alueella laajoja aukeamia. Helsingin ympäristölle ominaista kallioseutua on Reimarsissa sekä erittäinkin Kårbölen kylän itäosissa. Vähäisiä kallioja suoalueita lukuunottamatta on alue varsin sopivaa kaupunkimaista asutusta varten.

Puheenaoleva alue on vielä yleensä maatalouskannalla. Niinpä on koko Kårbölen kylä vapaa esikaupunkiasutuksesta. Tällaista asutusta on pääasiassa Pitäjänmäen aseman seudulla. Se on sijoittunut enimmäkseen Kånanalan kylään. Myöskin Reimarsin tilalla on kaupungin järjestämää esikaupunkiasutusta. Talin kartanosta aikoinaan erotetulla maalla on paitsi hieman esikaupunkiasutusta eräs suuri teollisuuslaitos, nimittäin AB. Gottfrid Strömberg OY:n sähkötarviketehdas.

2. MAANOMISTUSOLOT.

Pitäjänmäen liitosalueeseen kuuluva Talin kylä on vanhoista ajoista ollut kameraalisesti jaettu kolmeen taloon: Lassas, Martas ja Reimars. Nämä saivat isojaossa, mikä päättyi v. 1776, maakirjatalojen numerot 1, 2 ja 3. Reimars jaettiin heti isojaon jälkeen kahtia, Reimars Övergårdiin, R. N:o 3¹, ja Reimars'iin, R. N:o 3². Lassas ja Martas muodostavat nykyään yhdessä Talin kartanon.

Kaikki nämä tilat lahjoitettiin kaupungille v. 1650, mutta kaupunki menetti aikoinaan oikeutensa niihin (kts. Päämietintö siv. 9—18). Kaupunki on kuitenkin myöhemmin v. 1870 hankkinut itselleen riidattoman oikeuden Reimarsin tiloihin ja v. 1930 Lassaksen ja Martaksen tiloihin eli Talin kartanoon.

Lassaksen maitten koko pinta-ala oli v. 1908 toimitetun tarkistuksen mukaan 153.11 ha, Martaksen 48.95 ha ja Reimarsin 107.92 ha. Näille tiloille kuuluu vesialuetta Iso-Huopalahdessa 33.248 ha.

Ennenkuin Lassaksen ja Martaksen omistusoikeus siirtyi lopullisesti kaupungille, oli näistä tiloista osaksi valtionrautateita, osaksi muita yksityisiä tarkoituksia varten erotettu eräitä osia.

Valtionrautateita varten oli pakkolunastettu R. N:ot 1¹, 1⁴ ja 2¹, myöhemmin v. 1920 myös 2⁸—11, yhteensä pinta-alaa 3.5 ha. Lisäksi näistä oli erotettu m. m. tilat R. N:ot 1⁵—6, pinta-alaltaan yhteensä 3.678 ha, jotka nykyään ovat AB. Gottfrid Strömberg OY:n teollisuusaluetta. Myöskin oli alkua maanosittamiseen esikaupunkiasutusta varten. Pitäjänmäen aseman puoleisissa osissa näitä tiloja oli jo vv. 1911—1913 erotettu 7 tilaa alle 1 ha:n. V. 1920 erotettiin 5 tällaista tilaa. 1920-luvun lopulla näytti siltä kuin tällainen osittaminen saisi laajemmatkin mittasuhteet. V. 1925 tosin erotettiin vain 1 ja v. 1926 vain 3, mutta v. 1927 21 tällaista tilaa. Kahtena seuraavana vuonna erotettiin kuitenkin taasen vain 2 tilaa kumpanakin vuotena. Tällaisesta osittamisesta teki Talin kartanon siirtyminen kaupungille lopun. Kaupun-

gille siirtyi Talin kartanon ostossa näin muodostetuista tiloista R. N:ot 1¹⁶—³¹, joita ei vielä oltu myyty. Yksityisten haltuun jäi 19 asuntotilaa.

Valtion maantietä varten on v. 1934 merkitty pakkolunastetuksi Lassaksesta R. N:o 1³³, 0.04 ha.

Reimarsin tiloista on eroitettu maata ainoastaan rautatietä ja maanteitä varten, nimittäin rautatietä varten R. N:ot 3³—⁵, pinta-alaltaan yhteensä 9.315 ha, ja maantietä varten R. N:ot 1⁶—⁷, 0.1665 ha.

Lassaksen nykyisen tilan, R. N:o 1³², maitten pinta-ala on maarekisterin mukaan 146.948 ha, Martaksen, R. N:o 2¹⁹, 47.2022 ha, Reimars Övergårdin, R. N:o 3¹, 48.3425 ha ja Reimarsin, R. N:o 3², 55.076 ha. Talin kartanon yhteydessä kaupungille siirtyneiden pienempien tilojen yhteinen pinta-ala on 2.172 ha. 299.74 ha on siis se hehtaari-määrä, minkä kaupunki tässä kylässä omistaa maata. Valtio omistaa n. 13 ha ja yksityiset 9 ha.

Kånalan kylä oli v. 1776 päättyneen isojaon mukaan jaettu kolmeen taloon: Rosas N:o 1, pinta-ala 77.58 ha, Bertas N:o 2, 78.28 ha, ja Skyttas N:o 3, 77.55 ha, kaikki verotaloja. Näistä Rosas jo v. 1782 jaettiin kahteen tilaan R. N:oihin 1¹ ja 1², joista kumpaakin on kutsuttu Rosas-nimellä. Maarekisterin mukaan on R. N:osta 1¹ käytetty myös nimeä Källsar. Halkomisessa uuden mittauksen perusteella sai R. N:o 1¹ pinta-alan 55.092 ha ja R. N:o 1² 43.79 ha:n pinta-alan. Toinen näistä, R. N:o 1¹, jaettiin v. 1928 kahteen tilaan, Fjälldal, nykyinen R. N:o 1⁴⁶, pinta-ala 21.7807 ha, ja Rosas, nykyinen R. N:o 1³³, pinta-ala 23.123 ha. Toinen Rosas, R. N:o 1⁴⁴, on pinta-alaltaan 53.7603 ha. Samoin jaettiin Skyttas v. 1838 kahteen samannimiseen tilaan, R. N:oihin 3¹ ja 3², jotka jaossa saivat pinta-alat 48.50 ja 47.34 ha. Näistä toisen, R. N:o 3³³, nykyinen pinta-ala on 47.0990 ha ja toisen R. N:o 3³⁹, 15.1705 ha.

Kylän eteläosassa on erotettu joukko tiloja esikaupunkiasutusta varten. Tällaista osittamista on jatkunut hiljakseen aina rannikkoradan valmistumisesta alkaen 1900-luvun alussa. Lohkomiset eivät kuitenkaan ole tapahtuneet suuremmassa määrin yhdellä kertaa ja määrätyn lohkomissuunnitelman mukaan, vaan pienissä erin, 1—8 vuosittain. Vasta aivan viime vuosina on toimitettu runsaammin lohkomisia. V. 1932 muodostettiin 14 tilaa alle 1 ha, v. 1933 6, v. 1934 13 ja v. 1935 134.

Kaikki Kånalán kylän maat ovat yksityisten hallussa, lukuunottamatta Helsingin maalaiskunnalle kuuluvia tiloja R. N:o 1¹¹, pinta-alaltaan 0.521 ha, ja R. N:o 1¹⁷, pinta-alaltaan 0.417 ha, jotka ovat kansakoulutontteja, ja valtiolle pakkolunastettuja tiloja. Maanteitä varten on nimittäin pakkolunastettu R. N:ot 1⁴⁷—⁵¹, 2⁶⁷—⁶⁹ ja 3³⁴—³⁷, pinta-alaltaan yhteensä 0.4032 ha.

Kårbölen kylä jaettiin v. 1781 päättyneessä isojaossa seuraaviin maakirjatiloihin: Abrams N:o 1, Husbacka N:o 2, Gamlas N:o 3, Malmgård N:o 4, Tolfmans N:o 5 ja Jönsas N:o 6. Vuonna 1885 päättyneessä isojaonjärjestelyssä kylän maat jaettiin seuraaviksi tiloiksi: Abrams N:o 1, pinta-ala 131.55 ha, Husbacka N:o 2, 144.38 ha, Gamlas R. N:o 3¹, 69.93 ha, R. N:o 3², 31.05 ha, ja Gamlas R. N:o 3³, 31.95 ha, Malmgård R. N:o 4, 701.28 ha, Tolfmans R. N:o 5, 149.88 ha, ja Jönsas R. N:o 6, 46.77 ha.

Näistä muut olivat verotaloja, paitsi Malmgård, joka oli sotilasvirkatalo eli luutnantin säteritila. Useimmat tilat on myöhemmin jaettu, osa suuremmiksi maanviljelys-tiloiksi, osa pientiloiksi, mutta maanosittamista asuntotiloiksi on tapahtunut vain poikkeustapauksissa.

Huomattavimmat muutokset Kårbölen kylän kameraaliseen jakoon ovat seuraavat: Malmgårdista erotettiin v. 1927 5 asutustilaa, mitkä muodostettiin Storkens-nimiseksi maakirjataloksi N:o 7. Nämä tilat ovat: Storkens R. N:o 7¹, 30.781 ha, Nydal R. N:o 7², 0.925 ha, Alkärr R. N:o 7³, 38.8 ha, Magnuskärr R. N:o 7⁴, 39.9 ha, ja Pilslätt R. N:o 7⁵, 38.0 ha. Tolfmans jaettiin ensin v. 1886 kahteen samansuuruiseen tilaan. Toisen osan kantatila, Tolfmans R. N:o 5², on pinta-alaltaan 69.71 ha. Toinen osa jaettiin v. 1915 Grankullaan R. N:o 5⁷, 13.77 ha, Håkansdaliin R. N:o 5⁸, 17.58 ha,

Fridkullaan R. N:o 5⁹, 19.66, ja Stenkullaan R. N:o 5¹⁰, 21.76 ha. Asuntotiloja, joiden pinta-ala on alle 1 ha:n, on erotettu vain 11.

Huomattava osa kylän maita on yksityisten omistamaa. Valtio omistaa edelleen Malmgårdin tilan R. N:o 4⁶, pinta-ala 552.874 ha, ja on se luovutettu Helsingin Yliopiston hallintaan maataloudellisen koelaitoksen tarpeisiin käytettäväksi, mutta toistaiseksi se on oikeusministeriön vankeinhoito-osaston viljeltävänä. Valtion hallussa on siten 553 ha.

Kaupunki omistaa täällä eräitten v. 1918 päätettyjen kauppojen perusteella (kts. Päämietintö siv. 133) 18 Husbackan, Gamlasin ja Tolfmansin tiloista erotettua tilaa, nimittäin Mariedal R. N:o 2¹, Gamlas R. N:o 3¹, Gamlas R. N:o 3³, Rutan R. N:o 3⁴, Haga R. N:o 3⁵, Hömossan R. N:o 3⁶, Gamlas R. N:o 3⁷, Stenbacka R. N:o 3⁸, Tomtbacken R. N:o 3⁹, Tolfmans R. N:o 5², Helleberg R. N:o 5³, Kvetlas R. N:o 5⁴, Stenbrottet R. N:o 5⁵, Löfkulla R. N:o 5⁶, Grankulla R. N:o 5⁷, Håkansdal R. N:o 5⁸, Fridkulla R. N:o 5⁹ ja Stenkulla R. N:o 5¹⁰. Näiden tilojen pinta-ala on yhteensä 287.134 ha.

Jos koko tässä puheenaolevaa liitosaluetta pidetään silmällä, oli erikokoisten tilojen lukumäärä v:n 1932 lopussa seuraava:

Kylä	Tiloja, joihin kuului:									Yhteensä tiloja
	-0.5 ha	0.5-1 ha	1-5 ha	5-10 ha	10-15 ha	15-25 ha	25-50 ha	50-100 ha	yli 100 ha	
Tali	38	1	6	—	—	—	2	1	1	49
Kånala	82	7	3	1	1	3	3	1	—	101
Kårböle	8	4	4	2	2	3	7	1	3	34
Yhteensä	128	12	13	3	3	6	12	3	4	184

Liitosalueen maat jakaantuivat maarekisterin mukaan eriluontoisten maanomistajain kesken seuraavasti:

Kylä	Maanviljelijäväestö		Asunto- ja teollisuustonttien omistajat		Kaupunki		Valtio		Kunnat ja seurakunnat		Yhteensä ha
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	
Tali	—	—	9.0	2.8	300.0	93.2	13.0	4.0	—	—	322.0
Kånala	243.0	89.0	28.6	10.5	—	—	0.4	0.1	1.0	0.4	273.0
Kårböle	461.0	35.3	6.0	0.4	287.0	22.0	553.0	42.3	—	—	1,307.0
Koko alue	704.0	37.0	43.6	2.3	587.0	30.9	566.4	29.8	1.0	[0.05]	1,902.0

3. RAKENNUS- JA ASUNTO-OLOT.

V. 1930 toimitetussa kiinteistö- ja asuntolaskennassa muodosti Pitäjänmäen asemanseutu, johon laskettiin Kånanalan kylässä sekä Talin ja Reimarsin tiloilla oleva asutus, oman piirinsä. Eri piirin muodosti Kårböle ja luettiin siihen myöskin Tuomarin-kylä, koska nämä ensi sijassa maanviljelysseutuina jossain määrin luonteeltaan poikkesivat muista laskentapiireistä.

Pitäjänmäen alueella tässä rajoitetummassa mielessä oli 155 rakennettua kiinteis-

töä. Näistä 76 eli 49 % oli omalla maalla ja 79 eli 51 % vuokramaalla. Melkein kaikki vuokramaalla olevat rakennukset olivat kaupungin maalla Reimarsissa. Lämmitettäviä rakennuksia oli 290. Niissä oli 444 huoneistoa ja 1,213 huonetta. Vuokraamatta oli 14 huoneistoa ja 59 huonetta.

Käytettyjen tai vuokrattujen, mutta vielä käyttämättömien huoneistojen ja huoneitten ryhmitys hallintamuodon ja käyttötarkoituksen mukaan oli seuraava:

Käyttö	Huoneistoja			Huoneita		
	Omist. hallussa	Vuokral. hallussa	Yht.	Omist. hallussa	Vuokral. hallussa	Yht.
Yksinomaan asumiseen	105	280	385	321	568	889
Asumisen ohella muihin tarkoituksiin.....	11	7	18	78	32	110
Yksinomaan muihin tarkoituksiin.....	25	2	27	149	6	155
Yhteensä	141	289	430	548	606	1,154

Käytettyjä tai vuokrattuja huoneistoja oli siis 430 ja huoneita 1,154. Näistä oli asuttavia ja asuttuja huoneistoja 387 ja huoneita 899. Erikokoisten huoneistojen kesken jakaantuivat huoneet ja niissä asuvat henkilöt seuraavasti:

	Huoneita		Asukkaita	
	Luku	%	Luku	%
1 huoneen huoneistoissa	83	9.2	220	16.6
2 » »	372	41.4	621	46.8
3 » »	198	22.0	247	18.6
4 » »	108	12.0	111	8.4
5 » »	75	8.4	84	6.3
6 » »	48	5.3	35	2.6
7 » »	7	0.8	5	0.4
8 huoneen tai suuremmissa huoneistoissa	8	0.9	4	0.3
Yhteensä	899	100.0	1,327	100.0

Pitäjänmäen asemanseudun kiinteistö- ja asunto-oloille on, kuten tässä esitetyt luvut osoittavat, erikoista ensinnäkin se, että vuokratontteja on suhteellisen runsaasti. Pitäjänmäki onkin tässä suhteessa yhdessä Oulunkylän kanssa eräänlaatuisessa poikkeusasemassa muitten esikaupunkialueitten joukossa. Myöskin sikäli ovat asunto-olot täällä toisenlaiset kuin muilla esikaupunkialueilla, että vuokrahuoneistoja on sangen runsaasti. Ainoastaan 27.3 % yksinomaan asumiseen käytetyistä huoneistoista on omistajan asumia. Muu osa eli 72.7 % on vuokralaisten hallussa. Asutuksella ei siten ole omakotiasutuksen luonnetta varsinaisessa mielessä.

Sellaisten huoneistojen lukumäärä, joita käytetään yksinomaan muihin tarkoituksiin kuin asumiseen, on suhteellisen suuri ja johtuu tämä siitä aikaisemmin mainitusta seikasta, että alueella on suuri teollisuuslaitos, jonka huoneisto on luettu tähän ryhmään.

Huoneistot ovat tällä, kuten useimmilla muillakin esikaupunkialueilla, yleisesti varsin pienet. Asukkaista 63.4 % asui huoneen tai huoneen ja keittiön huoneistoissa. Liika-asutus ei ollut erikoisen huomattava. Ainoastaan 48 huoneistoa, eli 12.3 % kaikista asutuista huoneistoista, oli liika-asuttuja, ja tällaisissa huoneistoissa asui 242 henkeä eli 18.2 % väestöstä. 100 huonetta kohti oli keskimäärin 148 henkeä, mikä kuitenkin on suhteellisen korkea luku.

Esitetyt tiedot asunto-oloista ja varsinkin se, että niin huomattava osa väestöstä asuu vuokralaisina, viittaa myös siihen, että Pitäjänmäen asemanseudun väestö on suhteellisen vähävaraista.

Mitä Kärbölen ja Tuomarinkylän yhteisen laskentapiirin kiinteistö- ja asunto-oloihin tulee, niin eroavat ne huomattavasti muitten liitosalueitten vastaavista oloista. Olot muistuttavat huomattavasti enemmän maaseutuoloja.

Rakennettuja kiinteistöjä oli tässä piirissä v. 1930 vain 25. Näistä oli 18 omalla maalla ja 7 vuokramaalla. Useimmat omalla maalla olevat rakennukset olivat asianomaisten maanviljelijäin ja asutustilallisten asuntoja. Lämmitettävien rakennusten luku oli 89. Niissä oli 110 huoneistoa, joista 99 oli käytettyä ja näistä 65 omistajan asumaa ja 34 vuokralaisten hallussa. Huoneita oli kaikkiaan 294 ja niistä 266 käytettyä. Asukkaita oli kaikkiaan 369, josta Kärbölen kylässä 191.

Huoneistojen liika-asutus oli varsin suuri, suurin kaikilla liitosalueilla. Liika-asuttuja huoneistoja oli 28, mikä on 36.9 % kaikista asutuista huoneistosta, ja näissä asui 168 henkeä eli 45.5 % väestöstä. Keskimäärin 100 huonetta kohti asui 193 henkeä. Asunto-olot olivat siten todella epätyytyttävät ja muistuttavat ne nimenomaan tässä kohden huonoja maaseutuoloja.

4. VÄESTÖOLOJEN.

Väestölaskennassa, mikä v. 1930 toimitettiin samanaikaisesti kuin edellämainittu kiinteistö- ja asuntolaskenta, todettiin, että Pitäjänmäen laskentapiirissä eli Kåalan ja Talin kylissä asuva väestö oli lukumäärältään 1,483 henkeä. Edellämainittu asukasmäärä 1,327 tarkoittaa asuttujen huoneistojen asukkaita. Väestölaskennan aikana oleskeli erinäisissä laskenta-alueella olevissa laitoksissa 156 henkeä. Läsnäoleva väestö oli 1,476.

Alueella asuvasta väestöstä asui Talin kylässä 452 ja Kåalan kylässä 1,021. Alueen asukasmäärään luettiin erehdyksessä myös Lehtisaari, jossa asui 10 henkeä. Kärbölessä asuvaa väestöä oli 235. Koko liitosalueella asuva väestö v:n 1930 lopussa oli siten 1,708. V:n 1931 alussa toimitetun henkikirjoituksen mukaan asui Talin kylässä 465, Kåalassa 990 ja Kärbölessä 169 henkeä eli yhteensä koko liitosalueella 1,624 henkeä.

Liitosalueen hengillekirjoitetun väestön lukumäärän kehitys vv. 1904—1933 on ollut seuraava:

	Asukasluku	Lisäys (+) tai vähennys (—)
1904	532	.
1905	532	± 0
1906	530	— 2
1907	630	+ 100
1908	721	+ 91
1909	763	+ 42
1910	864	+ 101
1911	969	+ 105
1912	866	— 103
1913	872	+ 6
1914	774	— 98
1915	762	— 12
1916	714	— 48
1917	756	+ 42
1918	778	+ 22
1919	785	+ 7
1920	929	+ 144

Vuosi	Asukasluku	Lisäys (+) tai vähennys (—)
1921	1,059	+ 130
1922	1,072	+ 13
1923	1,122	+ 50
1924	1,321	+ 199
1925	1,430	+ 109
1926	1,542	+ 112
1927	1,496	— 46
1928	1,569	+ 73
1929	1,423	— 146
1930	1,503	+ 80
1931	1,612	+ 109
1932	1,645	+ 33
1933	1,595	— 50

V:n 1933 henkikirjoituksessa todettu liitosalueen koko asukasmäärä jakaantui eri kylien kesken siten, että Talin kylässä oli 441, Kånanalan kylässä 952 ja Kårbölen kylässä 202 asukasta. Liitosalueen asukasmäärä oli 4.9 % Helsingin maalaiskunnan koko asukasluvusta.

Liitosalueen esikaupunkiasutus, joka sijoittui Pitäjänmäen aseman ympäristöön, alkoi, kuten edelläesitetyt luvutkin osoittavat, siis varsinaisesti v. 1906 ja kasvoi sitten jatkuvasti vuoteen 1911. Silloin alkoi laskukausi, joka päättyi vasta maailmansodan loppuaikoina. 1920-luvun alkupuolella väestö jälleen kasvoi huomattavasti. Lyhyen keskeytymisen jälkeen on esikaupunkiasutuksen kasvaminen jälleen päässyt vauhtiin.

Tämän väestön ammatillisesta ryhmityksestä koottiin tietoja v. 1930 toimitetussa väestölaskennassa. Ammattinsa perusteella jakaantui Talin ja Kånanalan laskentapiirin väestö seuraavasti:

	Henkeä	%
Maatalous	117	7.9
Teollisuus ja käsityö	671	45.3
Liikenne	122	8.2
Kauppa	143	9.6
Julkinen toiminta ja vapaat ammatit	68	4.6
Kotitaloustyö, sekatyöläiset y.m.	182	12.3
Ilman ammattia, ammatti tuntematon	180	12.1
Yhteensä	1,483	100.0

Kårbölen ja Tuomarinkylän laskenta-alueen yhteenlasketusta väestöstä, joka siis v:n 1930 väestölaskennassa oli 369, oli maatalous sivuelinkeinoineen ammattina 294 hengellä, eli 79.7 %:lla väestöstä.

Pitäjänmäen asemanseudun asujamistosta taas ainoastaan 7.9 % enää sai toimeentulonsa maataloudesta. Muun väestön ammatillinen ryhmitys on täysin kaupunkilaista. Suurimman ryhmän muodostivat teollisuuden ja käsityön palveluksessa olevat henkilöt, joita oli 45.3 % väestöstä. Osa tästä on paikkakunnan oman teollisuuslaitoksen, OY. Gottfrid Strömberg AB:n palveluksessa, osa kaupungin teollisuuslaitoksissa. Muusta väestöstä on osa rautatieläisiä. Kaupungissa toimessa olevia oli kaikkiaan 282. Tämä oli 33.9 % kaikista ammattia harjoittavista päähenkilöistä, joita oli ammatiltaan tuntemattomat mukaanluettuina 831.

Perheaseman mukaan jakaantui väestö seuraavalla tavalla:

	Henkeä	%
Perheen päähenkilöitä ja yksityiset itsenäiset päähenkilöt:		
Miehiä	486	32.8
Naisia	345	23.3
Päähenkilöiden vaimot, joilla ei ole ammattia	231	15.6
Muut perheenjäsenet ilman ammattia:		
Yli 15 vuoden	106	7.1
Alle 15 vuoden	315	21.2
Yhteensä	1,483	100.0

Pitäjänmäen asemanseudun laskentapiirin väestöstä oli 849 eli 57.2 % suomenkielisiä, 606 eli 40.9 % ruotsinkielisiä ja 28 eli 1.9 % muunkielisiä. Kårbölen—Tuomarinkylän laskentapiirissä oli 206 eli 55.8 % suomenkielisiä, 162 eli 43.9 % ruotsinkielisiä ja 1 eli 0.3 % muunkielinen.

5. TALOUDELLISET OLOT.

Liitosalueen eri kylien taloudelliset olot ovat, kuten edelläesitettykin selvitykset alueen kiinteistö- ja väestöoloista osoittavat, huomattavasti erilaiset.

Talin kylän omistaa suurimmalta osalta kaupunki, joka siellä itse harjoittaa maanviljelystä. Tähän on kaupunki myös siirtänyt kaupunginpuutarhan taimitarhat. Talin kartanon maat ovat sen ohessa alkaneet siirtyä kaupungin väestön virkistysalueiden piiriin. Talin kartanon rakennukset ja sen maitten eteläisin osa on luovutettu erälle yksityiselle yhdistykselle golf-kentäksi. Kartanon maille suunnitellaan myös sijoitettavaksi omakotialue ja suuri siirtolapuutarha kaupungin asukkaitten kesävirikseksi. Talin kylän muista osista poikkeaa taloudellisessa suhteessa Reimarsin tilan eräs osa. Täällä väestö on ensi sijassa palkkatuloillaan elävää esikaupunkiväestöä.

Pitäjänmäen asemanseutua on, kuten päämietinnössä sivulla 161 on mainittu, kauan suunniteltu teollisuusalueeksi. Jonkun verran teollisuutta onkin tänne syntynyt erittäinkin Talin kylän piiriin. Eräs täällä olevista teollisuuslaitoksista on verrattain huomattava, nimittäin AB. Gottfrid Strömbergin sähkötarviketehdas. Sen työntekijäin lukumäärä oli v. 1933 42 ja vuosituotannon arvo v. 1933 noin 2.5 milj. markkaa. Yhtiö, jolla ennen oli teollisuuslaitoksensa myös kaupungissa, on kuitenkin senjälkeen keskittänyt suurimman osan tuotantoaan täällä sijaitseviin teollisuuslaitoksiinsa. Tehtaan työväestöstä, jota v:n 1934 lopussa oli 80 henkeä, asuu kuitenkin edelleen huomattava osa kaupungissa, muu osa Reimarsissa, Kånalassa ja osaksi myös Leppävaaran—Mäkkylän alueella. Paitsi tätä teollisuuslaitosta, sijaitsee tällä alueella myös AB. Ullrich, Anderzén & Co.-nimisen yhtiön väri- ja vernissatehdas, 19 työntekijää, ja vuosituotanto 2,929,200 markkaa, Finska Malt AB.-nimisen yhtiön mallastehdas ja kaljapanimo, 11 työntekijää, ja vuosituotanto 1,208,700 markkaa, sekä Kastor OY:n lämmityslaitetehdas, jonka tuotannon suuruudesta ei tietoja ole käytettävissä, mutta työntekijäin luku v:n 1934 lopussa oli 94.

Alueeltaan suhteellisen pienen Kånalan kylän pohjoisosa on edelleen maanviljelysalueita, mutta eteläosan on esikaupunkiasutus ja edellämainittujen teollisuuslaitosten työväestö vallannut. Teollisuutta ei täällä ole.

Kårbölen kylä on, kuten aikaisemmin jo on todettu, vielä maanviljelysseudua. Huomattavilla alueilla on maatalous kuitenkin siirtynyt yksityisiltä valtiolle ja kaupungille. Malmgårdin tilalla harjoitetaan maataloutta yksinomaan vankityövoimalla. Kaupungin omistamien tilojen maat taas on vuokrattu erälle yksityiselle v:sta 1922 lähtien 30 vuoden ajaksi.

Näitten eri osien taloudellisten olojen erilaisuus ilmenee myös verotustilastosta. Tarkastamalla esimerkiksi, miten verotettavat tulot kunnallisverotuksessa jakaantuivat eriluontoisten tuloryhmien kesken, havaitaan, että palkkatulojen nauttijoita on suhteellisesti enimminkin Reimarsissa sekä Kånalassa kylässä ja vähimmin Kårbölessä. Elinkeinosta ja liikkeestä saatuja tuloja on melkein vain Talin kylässä ja Kånalassa. Kiinteistöistä saatuja tuloja on ensi sijassa Kårbölessä, mutta myös Kånalassa, jossa kuitenkin tällaiset tulot huomattavalta osalta ovat asuntokiinteistöistä saatuja tai arvioituja tuloja.

V. 1931 toimitetussa taksoituksessa, jossa siis todettiin v:n 1930 vielä verrattain säännöllisen ajan tulot, jakaantuivat tulot seuraavasti:

Kylä tai tila	Vero- lippuja	Verotettuja tuloja						
		Talosta, ton- tista ja maasta		Elinkeinosta ja liikkeestä		Palkka- y.m. tulot		Yhteensä Smk.
		Smk.	%	Smk.	%	Smk.	%	
Talin kartano	115	83,100	4.6	320,700	17.6	1,417,400	77.8	1,821,200
Reimarsin tila	108	211,800	13.4	22,100	1.4	1,351,600	85.2	1,585,500
Kānalan kylä	419	533,600	11.7	363,800	8.0	3,665,100	80.3	4,562,500
Kārbōlen kylä	102	311,900	52.7	15,000	2.5	265,000	44.8	591,900
Koko alue	744	1,140,400	13.3	721,600	8.4	6,699,100	78.3	8,561,100

Suurin määrä veronmaksajia ja myös verotettavia tuloja oli Kånalassa. Taloudellisesti varsin heikko oli Kårbölen kylä.

Verotetut tulot ovat Talin kylässä v:sta 1929 lähtien kehittyneet seuraavasti:

V u o s i	Vero- lippuja	Tuloja talosta, ton- tista ja maasta		Tuloja elinkeinosta ja liikkeestä		Palkka- y.m. tuloja		Yhteensä tuloja Smk.
		Smk.	‰	Smk.	‰	Smk.	‰	
1929	234	430,200	12.4	376,200	10.8	2,666,000	76.8	3,472,400
1930	223	294,900	8.6	342,800	10.1	2,769,000	81.3	3,406,700
1931	225	253,200	8.2	442,900	14.4	2,389,100	77.4	3,085,200
1932	230	268,600	10.4	317,600	12.3	1,990,200	77.3	2,576,400
1933	244	278,500	10.3	317,900	11.8	2,105,900	77.9	2,702,300

Vastaava kehitys Kånalassa on ollut seuraava:

V u o s i	Vero- lippuja	Tuloja talosta, ton- tista ja maasta		Tuloja elinkeinosta ja liikkeestä		Palkka- y.m. tuloja		Yhteensä tuloja Smk.
		Smk.	‰	Smk.	‰	Smk.	‰	
1929	454	583,400	10.9	39,200	0.7	4,722,500	88.4	5,345,100
1930	419	533,600	11.7	363,800	8.0	3,665,100	80.3	4,562,500
1931	436	497,300	12.7	187,400	4.8	3,230,100	82.5	3,914,800
1932	439	426,200	11.9	143,900	4.0	3,017,800	84.1	3,587,900
1933	432	475,400	13.9	243,800	7.2	2,690,600	78.9	3,409,800

Kånanalan kylässä on siten pula-aika jättänyt tuntuvia jälkiä palkkatuloihin. Koko tämän alueen verotetut tulot ovat jonkun verran suuremmat kuin eri kylien tulot yhteenlaskettuna senvuoksi, että Kånanalan verotuspiirin taksoitusluetteloon samoinkuin muittenkin Helsingin maalauskunnan piirien vastaaviin luetteloihin on merkitty joukko n. s. »villejä» verovelvollisia, joitten tuloja ei ole viety määrätyn kylän kohdalle vaan erityiseen lisäluetteloon. Viisivuotiskautena 1929—1933 ovat koko alueen verotetut tulot vaihdelleet seuraavalla tavalla:

V u o s i	Vero- lippuja	Tuloja talosta, ton- tista ja maasta		Tuloja elinkeinosta ja liikkeestä		Palkka- y.m. tuloja		Yhteensä tuloja Smk.
		Smk.	%	Smk.	%	Smk.	%	
1929	806	1,398,500	14.7	430,400	4.5	7,689,400	80.8	9,518,300
1930	744	1,140,400	13.3	721,600	8.4	6,699,100	78.3	8,561,100
1931	760	1,091,700	13.1	772,000	9.3	6,474,100	77.6	8,337,800
1932	741	966,700	13.5	510,800	7.2	5,671,600	79.3	7,149,100
1933	740	1,008,600	14.9	613,100	9.1	5,147,600	76.0	6,769,300

Alueen verovelvollisten suuri enemmistö on varsinkin kaupunkiin verrattuna sangen pientuloista väkeä. Tätä valaisee seuraava taulukko, joka koskee v:n 1930 tuloja:

Tulot Markkaa		Verotettuja			Veroäyreyä		
		Pitäjänmäki		Kaup. %	Pitäjänmäki		Kaup. %
		Luku	%		Luku	%	
Alle	2,000	159	21.4	8.4	1,895	2.2	0.5
2,000 —	5,999	185	24.9	23.4	7,072	8.3	3.6
6,000—	9,999	112	15.1	13.9	8,922	10.4	4.3
10,000—	19,999	168	22.6	22.6	26,178	30.6	13.0
20,000—	49,999	109	14.7	24.2	31,149	36.4	27.2
50,000—	99,999	8	1.1	4.4	5,516	6.4	11.9
Yli	100,000	3	0.4	3.1	4,879	5.7	39.5
Yhteensä		744	100.0	100.0	85,611	100.0	100.0

Varsin huomattava osa eli 46.3 % oli siis sellaisia verovelvollisia, joitten tulot olivat alle 6,000 markan. 84.0 % oli sellaisia, joitten tulot olivat alle 20,000 markan. Tästäkin voidaan todeta, että alueen väestö on pääasiallisesti vähävaraista väkeä. Tämä käy myös selville verrattaessa verotettujen tulojen keskimäärää henkeä kohti. Siitä voidaan esittää seuraavat luvut:

V u o s i	Pitäjänmäki	Malmi— Tapanila	Pakinkylä	Oulunkylä	Kaupunki
1929	6,689	6,328	6,013	8,162	15,954
1930	5,696	6,359	5,273	7,898	14,600
1931	5,172	5,312	4,589	6,945	13,337
1932	4,346	4,570	4,029	6,246	11,223
1933	4,244	4,288	3,618	6,300	10,745

Suurenko osan tämän alueen ja siitä erikseen Kånanan kylän, jota edempänä mainittavista syistä on tässä kohden erikseen käsiteltävä, verotetut tulot ovat Helsingin maalaiskunnan kaikista verotetuista tuloista viisivuotiskautena 1930—1934 toimitetuissa taksoituksissa, selviää seuraavasta taulukosta:

V u o s i	Verotetut tulot				
	Helsingin maalaiskunta	Pitäjänmäen liitosalue		Kånanan kylä	
	Smk.	Smk.	%	Smk.	%
1930	137,360,700	9,518,300	6.9	5,345,100	3.9
1931	120,086,400	8,561,100	7.1	4,562,500	3.8
1932	112,272,800	8,337,800	7.4	3,914,800	3.5
1933	101,445,800	7,149,100	7.0	3,587,900	3.5
1934	98,965,600	6,769,300	6.8	3,409,800	3.4

Viisivuotiskautena 1930—1934 on koko tämän liitosalueen verotettujen tulojen keskimäärä ollut 7.1 % koko Helsingin maalaiskunnan verotettujen tulojen määrästä ja Kånanan kylän vastaavasti 3.7 %.

Mitä maksettavaksi pantujen kunnallisverojen poistoprosenttiin tulee, joka osaltaan myös valaisee väestön taloudellista asemaa, niin onse tällä liitosalueella ollut hieman alempi kuin kunnan yleinen poistoprosentti viime vuosina. Kunnan yleinen poistoprosentti on ollut noin 20 %.

6. ALUEEN ASEMA KUNNAN HALLINNOSSA.

Niinhyvin asemansa kuin kunnan keskeisimpään osaan verrattuna suhteellisen vähäisen asukaslukunsa vuoksi on Pitäjänmäen liitosalueella syrjäinen asema Helsingin maalaiskunnan hallinnossa. Alueen väestön vaikutusvalta kunnan asioitten hoitoon on varsin vähäinen. Viimeksi toimitetuissa kunnallisvaaleissa eli v:n 1933 vaaleissa kunnallisesti äänioikeutettuja oli 875, mikä oli 6.2 % kunnan kaikista äänioikeutetuista. Vaaleihin otti osaa 449, mikä oli 7.1 % kaikista vaaleihin osaaottaneista. Näistä äänesti 217 eli 48.4 % sosialidemokraattisen puolueen, 162 eli 36.2 % ruotsalaisen kansanpuolueen ja 69 eli 15.4 % suomenkielisten porvarillisten puolueiden listoja. (Hylättyjä lippuja 1.) Maalaiskunnan valtuuston 41 jäsenestä on vain 1 tällä alueella asuva. Tämä on valittu suomenkielisten porvarillisten listoilta.

Kunnan hallinnossa noudatetussa piirijaossa muodostaa tämä liitosalue yleensä oman piirinsä. On olemassa Pitäjänmäen äänestysalue ja Pitäjänmäen verotuspiiri. Jälkimmäinen on rajoiltaan viime vuosina ollut sikäli suppeampi kuin liitosalue, että Kårbölen kylä on ruvettu lukemaan Vantaan verotuspiiriin. Myöskin kunnallislautakunnan piirijaossa muodostaa tämä alue oman piirinsä.

Kansakouluja ja kunnan kirjaston lainausasemaa lukuunottamatta ei alueella ole kunnallisia laitoksia. Alueelle on kuitenkin yksityisten aloitteesta ja kunnan avustuksella kaupungin omistamalle maalle rakennettu urheilukenttä. Asujamiston kunnallisten velvollisuuksien täyttämisen helpottamiseksi on kunta tällekin alueelle, kuten yleensä kunnan eri osiin, järjestänyt paikkoja, joista veroilmoituskaavakkeita jaetaan ja joissa niitä vastaanotetaan. Kunnallisverojen lähin maksupaikka on kuitenkin kaupunki, jonka pankeissa verot voidaan maksaa.

7. PITÄJÄNMÄEN TAAJAVÄKINEN YHDYSKUNTA.

Pitäjänmäen asemanseutu julistettiin jo marraskuun 4 päivänä 1908 annetulla senaatin päätöksellä taajaväkiseksi yhdyskunnaksi. Yhdyskuntaan kuuluvat Kånanan ja Talin kylät. Heinäkuun 25 päivänä 1918 vahvisti maaherra »Yleisen ohjesäännön Pitäjänmäen huvilayhdyskuntaa varten». Yhdyskunta ei kuitenkaan ole järjestäytynyt eikä siis myöskään ole yhdyskunnan valtuustoa.

8. KANSAKOULUT.

Maalaiskunnan 35 koulupiiristä on tällä liitosalueella 3, nimittäin Pitäjänmäen suomenkielinen, Pitäjänmäen ruotsinkielinen ja Kårbölen ruotsinkielinen koulupiiri. Pitäjänmäen kummassakin piirissä on sekä ylä- että alakoulu. Kårbölen koulupiirissä on lukuvuoden 1934—1935 alusta oppilaiden vähälukuisuuden vuoksi vain supistettu kansakoulu.

Mitä ensinnäkin näitten piirien koulutaloihin tulee, niin on niistä mainittava seuraavaa:

Pitäjänmäen suomenkielinen kansakoulu sijaitsee Kånanan kylässä Rosaksen tilasta eroitettulla tilalla R. N:o 1¹¹. Tämän pinta-ala on 0.5210 ha. Koulutonttiin kuuluu eräs 235 m²:n suuruinen lisäalue, jota ei kuitenkaan ole eroitettu ja liitetty koulutilaan. Koulutontin yhteinen pinta-ala on siten 0.5445 ha. Laskettuna 30 markan mukaan m²:ltä, on tontin arvo 163,350 markkaa. Koulu- ja asuinrakennus on kaksikerroksinen tyydyttävässä kunnossa oleva, mutta liian pieneksi valitettu kivirakennus, joka on rakennettu v. 1926. Se on kuutiosisällöltään 2,380 m³. Sen arvo on 260 markan mukaan m³:lta 618,800 markkaa. Ulkokuonerakennukset ovat 15,700 markan arvoiset ja kaivo 2,500 markan arvoinen. Koko kiinteistön arvo on siten 800,350 markkaa. Koulun irtaimiston arvo on 41,811 markkaa.

Pitäjänmäen ruotsinkielinen kansakoulu sijaitsee niimikään Kånanan kylässä Rosaksen tilasta eroitettulla tilalla R. N:o 1¹⁷, jonka pinta-ala on 0.4170 ha. Sen arvo on 30 markan mukaan m²:ltä arvioitu 125,100 markaksi. Koulu- ja asuinrakennus joka on 1—2 kerroksinen tyydyttävässä kunnossa oleva puurakennus, on rakennettu v. 1921 ja on kuutiosisällöltään 2,079 m³. Sen arvo on arvioitu 312,000 markaksi. Ulkokuoneille on pantu 14,000 markan arvo ja kaivolle 2,000 markan arvo. Koko kiinteistö on siten 453,100 markan arvoinen. Koulun irtaimiston arvo on: yläkoulun 27,250 markkaa ja alakoulun 4,970 markkaa, eli yhteensä 32,220 markkaa.

Kårbölen ruotsinkielinen supistettu kansakoulu sijaitsee valtiolta vuokratulla maalla. Vuokrasopimus on viimeksi tehty v. 1935 ja kestää maaliskuun 14 päivään 1940. Vuosivuokra on 500 markkaa. Koulu- ja asuinrakennus on puusta,

yksikerroksinen, rakennettu v. 1896, ja tyydyttävässä kunnossa. Sen kuutiosisältö on 1,120 m³ ja arvo 168,000 markkaa. Ulkokuoneet, jotka ovat välttävissä kunnossa, ovat 3,000 markan arvoiset ja kaivo 1,000 markan arvoinen. Tämän koulun arvo on siten kaikkiaan 172,000 markkaa. Koulun irtaimiston arvo on 18,074 markkaa.

Kaikkien tällä liitosalueella olevien koulukiinteistöjen arvo on siis yhteensä 1,425,450 markkaa ja irtaimiston arvo 95,169 markkaa.

Opettajakuntaa on Pitäjänmäen suomenkielisellä koululla johtaja-opettaja, kaksi alakoulun opettajaa ja veistonopettaja, Pitäjänmäen ruotsinkielisellä koululla yksi alakoulun ja yksi yläkoulun opettaja sekä Kårbölen koulussa yksi opettaja.

Oppilasmäärä oli lokakuussa v. 1933 ja 1934 seuraava: Pitäjänmäen suomenkielisessä alakoulussa 56 ja 51 sekä yläkoulussa 89 ja 82, eli yhteensä 145 ja 133, Pitäjänmäen ruotsinkielisellä koululla alakoulussa 17 ja 18 sekä yläkoulussa 46 ja 39, eli yhteensä 63 ja 57, ynnä Kårbölen koulussa alakoulussa 9 ja 8 sekä yläkoulussa 17 ja 11, eli yhteensä 26 ja 19. Yhteensä oli siis tällä liitosalueella oppilaita v. 1933 234 ja v. 1934 219. Kunnan kaikkien koulujen oppilasmäärästä, mikä v. 1934 oli 2,668, oli liitosalueen oppilasmäärä 8.2 %. Kårbölen supistetun koulun oppilaiden vähälukuisuuden vuoksi on usein harkittu koulun lopettamista.

Kunnan menot näistä kouluista olivat v:n 1933 tilien mukaan olleet seuraavat:

Menon laatu	Pitäjänmäen suom. koulu Smk.	Pitäjänmäen ruots. koulu Smk.	Kårbölen ruots. koulu Smk.	Yhteensä Smk.
Opettajain palkat valtiolta	54,772: 80	31,568: 35	28,114: 15	114,455: 30
Opettajain palkat kunnalta	13,020: —	6,960: —	13,020: —	33,000: —
Rakennusten kunnossapito	2,791: 60	4,348: 10	7,426: 30	14,566: —
Koulukalusto	138: 90	516: 15	—	655: 05
Opetusvälineet	978: 95	760: 10	74: 70	1,813: 75
Oppikirjat	3,637: 40	1,162: 70	732: 20	5,532: 30
Oppilaiden muut koulutarvikkeet	2,142: 45	850: 20	407: 50	3,400: 15
Oppilaiden ravinto ja vaatetus	10,094: 75	7,760: —	3,195: 45	21,050: 20
Lämpö	8,700: —	7,750: —	4,012: —	20,462: —
Valo	1,428: 75	1,711: 75	413: 90	3,554: 40
Siivous	3,798: 45	1,737: 80	479: 50	6,015: 75
Taloudenhoitajan palkka	319: 35	191: 65	39: 30	550: 30
Yhteensä	101,823: 40	65,316: 80	57,915: —	225,055: 20

Kunnan tulot näitten koulujen osalta ovat samana vuonna olleet seuraavat:

Tulon laatu	Pitäjänmäen suom. koulu Smk.	Pitäjänmäen ruots. koulu Smk.	Kårbölen ruots. koulu Smk.	Yhteensä Smk.
Valtionapu opettajain palkkaamiseen	54,772: 80	31,568: 35	28,114: 15	114,455: 30
Valtionapu rakennusten kunnossapitoon	2,985: —	2,570: —	2,150: —	7,705: —
Valtionapu muihin menoihin	.	.	.	28,574: 84
Yhteensä	.	.	.	150,735: 14

Kunkin liitosalueen koulujen valtionavut muihin menoihin on tilitysten puutteellisuuden vuoksi täytynyt laskea jakamalla kunnan saaman avustuksen kokonaismäärä oppilaiden lukumäärän mukaisessa suhteessa.

Kunnan menot liitosalueen kouluista olivat siten v. 1933 yhteensä Smk. 225,055: 20 ja tulot yhteensä Smk. 150,735: 14. Erotus Smk. 74,320: 06 on siten se määrä, minkä nämä koulut sanottuna vuotena ovat kunnalle maksaneet.

Lakimääräistä kuolestuslainaa on kunta v. 1923 saanut Pitäjänmäen ruotsinkielistä kansakoulua varten 100,000 markkaa. (Laina N:o 175.) Siitä oli v:n 1934 lopussa maksamatta Smk. 92,514: 14.

9. KIRJASTO- JA MUU VALISTUSTOIMINTA.

Liitosalueella on kunnan sekä suomen- että ruotsinkielisen kirjaston lainausasema. Nämä on sijoitettu Pitäjänmäen kumpaankin kansakouluun. Suomenkielisestä kirjastosta on muuten esitetty tietoja Pakinkylän liitosaluetta koskevassa erikoisselvityksessä ja ruotsinkielisestä kirjastosta Malmi—Tapanilan erikoisselvityksessä.

Mainittakoon tässä yhteydessä myös, että kunta vastaa Pitäjänmäelle kaupungin omistaman Reimarsin tilan maalle järjestetystä urheilukentästä ja ottaa osaa sen ylläpitoon.

10. KÖYHÄINHOITO.

Kunnan köyhäinhoitohallinnossa muodostaa liitosalue oman piirinsä. Piirissä välittää köyhäinhoidon se köyhäinlaitokunnassa, joka on määrätty piirin piirimieheksi.

Kunnan köyhäinhoidosta on yksityiskohtaisesti tehty selkoa Malmi—Tapanilan erikoisselvityksessä. Mainittakoon tässä liitosalueen köyhäinhoidosta ainoastaan, että v. 1934 oli laitoksissa hoidettuja tältä alueelta 22, yksityishoidossa olleita lapsia 7 ja kotiaavustuksen saaneita 111. Köyhäinhoidon avustamia oli tältä alueelta siten 140, mikä on 4.7 % kaikista avustetuista. Piirin köyhäinlaitokustannukset olivat v. 1934 Smk. 171,320: 75.

11. TYÖTTÖMYYSHUOLTO.

Viime vuosina vallinnut pulakausi on aiheuttanut jonkun verran työttömyyttä liitosalueen asujamiston keskuudessa. Kunnan koko työttömien lukumäärästä on tehty selkoa Malmi—Tapanilan liitosaluetta koskevassa erikoisselvityksessä.

Työttömien ilmoittautumista varten on kunnan työttömyystoimistolla ollut täällä asiamies. Samoin on täällä ollut kunnan työttömille jaettavien ruoka-avustusten jakeluasema.

12. TERVEYDEN- JA SAIRAANHOITO.

Myös terveyden- ja sairaanhoidon hallintoalalla on kunnan alue jaettu määrättyihin piireihin. Nämä ovat terveyssisarpiirit ja kättilöpiirit.

Nyt käsiteltävänä oleva liitosalue kuuluu suurimmalta osalta n.s. eteläiseen terveyssisarpiiriin. Tähän piiriin kuuluvat Kānalan ja Talin kylät. Kārbōlen kylä kuuluu n.s. Vantaan—Seutulan piiriin.

Mitä kättilöpiirijakoon tulee, niin kuuluu liitosalue kokonaisuudessaan läntiseen kättilöpiiriin, jonka kättilön asemapaikka on Vantaan kylässä.

Kunnan sairaalassa Malmilla hoidetuista potilaista oli v. 1933 27 ja v. 1934 22 tältä alueelta.

Sille osalle liitosaluetta, mikä marraskuun 4 p:nä 1908 julistettiin taajaväkiseksi yhdyskunnaksi, vahvistettiin senaatin päätöksen määräysten mukaisesti maaliskuun 18 päivänä 1917 terveydenhoitojärjestys, mutta kun ei ole ollut elintä, joka olisi valvonut tämän noudattamista, on se joutunut täydelleen unohduksiin.

13. PALOTOIMI.

Sen v. 1908 annetun senaatin päätöksen mukaan, jolla Talin ja Kånan kylät julistettiin Pitäjänmäen taajaväkiseksi yhdyskunnaksi, olisi yhdyskunnalle ollut vahvistettava palojärjestys. Tällaista ei kuitenkaan ole laadittu.

Palosammutustoimesta huolehtii Pitäjänmäen vapaaehtoinen palokunta, Sockenbacka F. B. K. Paloasema, jonka palokunta omistaa, sijaitsee kuitenkin tämän alueen rajan ulkopuolella, Mäkkylän tilan maalla. Palokunnan miesvahvuus on 37 miestä. Hälyytys tapahtuu moottorisireenillä. Palokunnalla on käytettävänä ruiskuauto erillisellä ruiskulla, kaksi kannettavaa moottoriruiskua ja kaksi käsiavoimaruiskua. Ruiskujen vesiteho on yhteensä 950 l/m. Letkuja on kaksituumaista 345 metriä ja kolmetuumaista 15 metriä. Palokunnan omaisuuden arvo on 265,000 markkaa.

14. RAKENNUSTOIMEN VALVONTA.

Edellämainitun v. 1908 annetun senaatin päätöksen mukaan, jolla Talin ja Kånan kylät julistettiin Pitäjänmäen taajaväkiseksi yhdyskunnaksi, olisi yhdyskunnalle ollut vahvistettava myös rakennusjärjestys. Mihinkään toimenpiteisiin tällaisen aikaansaamiseksi ei kuitenkaan ole ryhdytty.

Huhtikuun 24 päivänä 1931 annetun asemakaavalain 57 §:n mukaan on taajaväkinen yhdyskunta järjestettävä ja rakennettava vahvistetun rakennussuunnitelman mukaan. Saman lain 60 §:n mukaan on yhdyskunnassa, jossa tulee olla rakennussuunnitelma, voimassa rakennuskielto siksi, kun rakennussuunnitelma on vahvistettu, kuitenkin siten, että maaherra voi erikoistapauksessa myöntää poikkeuksen rakennuskiellosta. Kun Talin ja Kånan kylät ovat julistetut taajaväkisiksi yhdyskunniksi, eikä rakennussuunnitelmaa ole, on näillä alueilla asemakaavalain voimaantumisesta eli v:n 1932 alusta voimassa rakennuskielto. Tämä kielto on tuskin alueen väestölle tunnettu, eikä sitä myöskään valtion viranomaisten toimesta valvota.

Näissä oloissa on rakennustoiminta Kånan kylässä ja suurimmassa osassa Kårbölen kylää viimeaikoihin asti ollut tosiasiallisesti vapaata. Kånan kylässä näkeekin tästä selviä jälkiä rakennusten sijoittelussa ja rakennustavassa. Täällä on lukuisasti ulkonaisesti ja rakenteeltaan epätyydyttäviä rakennuksia, joskin joitakin tyydyttäviäkin rakennuksia on olemassa.

Mitä Talin kylään tulee, niin on täällä pahimmat epäkohdat voitu kaupungin omistamilla mailla välttää. Reimarsin omakotialuetta varten on kaupunginvaltuusto huhtikuun 6 päivänä 1920 vahvistanut jaotuskaavan ja rakennusjärjestyksen, joita myös noudatetaan. Muilla kaupungin omistamilla mailla ei rakennustoimintaa sallita.

Asemakaavalain edellyttämän rakennussuunnitelman laatimiseksi on sikäli ryhdytty toimenpiteisiin, että kaupunginvaltuusto huhtikuun 12 päivänä 1933 on maaherran esityksestä suostunut kaupungin kustannuksella laadituttamaan rakennussuunnitelman Pitäjänmäen taajaväkiselle yhdyskunnalle. Sen johdosta, ettei Kånan kylästä ole ollut käytettävänä luotettavaa karttaa, on kaupunki ryhtynyt rakennussuunnitelman edellyttämiin geodeettisiin valmistelutöihin, mutta rakennussuunnitelman laatimiseen ei vielä ole voitu ryhtyä.

15. TIEOLOT.

Aikaisemmin on jo mainittu, mitkä tämän liitosalueen tärkeimmät liikenneväylät ja liikenneyhteydet kaupunkiin ovat. Mainittakoon tässä vielä liitosalueen piirissä olevien maantienosien pituudet.

Turun valtamaantietä, joka on koko alueen pituudelta peitetty kestopeatteella, on alueen piirissä 1,470 metriä. Tämä on Talinkylän piirissä. Kånalan kylän kohdalla kulkee maantie Espoon kunnan puolella Mäkkylän virkatalon mailla. Pitäjänmäellä tältä tieltä eroava n. s. Nurmijärven maantie, joka on soratie, kulkee ensin 230 metriä Talin kylän, sitten 2,190 metriä Kånalan ja vihdoin 1,450 metriä Kårbölen kylän piirissä. Tätä tietä on sitten liitosalueen piirissä 5,340 metriä. Nämä tiet ovat valtion välittömässä hoidossa.

Mitä muihin alueella oleviin teihin tulee, jotka eivät ole varsinaisilla esikaupunkialueilla, niin rakensivat venäläisten puolustusvoimat maailmansodan aikana Kårbölen kylään suuren määrän teitä. Näistä ovat muut päässeet rappeutumaan paitsi Pitäjänmäen asemalta Reimarsin kautta Pakinkylään menevä tie. Tämän on maalaiskunta varatyönä pannut ajettavaan kuntoon. Kuitenkaan ei tätä tietä ole julistettu maantiekseksi eikä sen kunnossapidosta myöskään kukaan vastaa. Kårbölen pohjoisosassa pitkin Vantaanjokea kulkevan tien, joka mahdollisesti on vanha kylätie, pitävät Kårbölen ja Sillbölen kylien maanomistajat nykyään vapaaehtoisesti välttävissä kunnossa kylän rajaan. Kånalan kylän keskiosassa eroaa Nurmijärven maantieltä kylätie Hämeenkyllään. Kånalan kylässä on sitä kuitenkin vain noin 730 metriä.

Mitä taas tieoloihin varsinaisilla esikaupunkialueilla tulee, niin ovat ne Kånalan kylässä kokonaan virallisesti järjestämättä. Asuntotilojen haltijat pitävät vapaaehtoisen yhteistoiminnan pohjalla kunnossa noin 2 km teitä, jotka ovat sorapeitteisiä. Tiemaat kuuluvat edelleen kantatiloihin.

Reimarsin omakotialueella tekevät tontinvuokraajat myös itse tiet, mikäli tällaisia ei ole vanhoilta ajoilta tai venäläisten vallitöiden ajoilta. Tontinvuokraajat pitävät täälläkin vapaaehtoisen yhteistoiminnan pohjalla tiet kunnossa. Tiet ovat kuitenkin yleensä huonot. Vuokrasopimuksissa, joita kaupunki käyttää vuokratessaan tontteja Reimarsin alueelta, ja jotka kaupunginvaltuusto on vahvistanut huhtikuun 27 päivänä 1921, sanotaan, että »vuokraaja on velvollinen kaupungin rakennuskonttorin antamien ohjeiden mukaan teettämään ja kustantamaan kaikki tarvitsemansa tiet sekä pitämään ne kunnossa ja puhtaina samoin kuin huolehtimaan vedenpoistosta. Vuokraajalla ei ole oikeutta vuokrakauden kuluessa vaatia kaupunkia ottamaan huolekseen näitä eikä muita sentapaisia velvollisuuksia. Jos kaupunki kuitenkin vuokrakauden kuluessa ottaa täyttääkseen» — — — nämä — — — »velvollisuudet, sitoutuu vuokraaja yhden vuoden kuluessa siitä, kuin kaupunki on tiet panettanut kuntoon ja teettänyt» — — — nämä — — — »työt suorittamaan vuokramaksun, joka vähintään 100 ja enintään 300 %:lla ylittää» — — — »silloin voimassaolevan vuokramaksun». Toistaiseksi ei kaupunki tällä pohjalla ole ottanut mitään tietöitä suorittaakseen.

16. SÄHKÖKYSYMYKSIÄ.

Sähkövirran myymisestä suurimmalla osalla liitosaluetta huolehtii OY. Sockenbacka Elektricitets AB.-niminen yhtiö.

Yhtiö saa sähkövirtansa Haagan kauppalan välityksellä kaupungin sähkölaitokselta. Haagan kauppalan ja kaupungin sähkölaitoksen välisen toukokuun 21 p:nä 1924 tehdyn ja v. 1929 uusitun sopimuksen mukaan on kauppalan suoritettava kaupungille sähköenergiasta vuotuisena tehomaksuna 575 markkaa kW:lta ja 150 markkaa kVA:lta sekä kulutusmaksuna, joka on riippuvainen hiilen hinnoista, perusmaksuna 30 penniä kWh:lta. Yhtiö vuorostaan maksaa kauppalalle tehomaksuna

30 % kauppalan tehomaksusta, sekä kulutusmaksua saman kuin kauppa maksaa kaupungille 15 %:lla korotettuna.

Yhtiö jakaa virtaa Kånalán kylään ja Talin kylän pohjoisosaan. Kårbölen kylässä ei toistaiseksi ole saatavissa sähkövirtaa lainkaan. Talin kartano saa sähkövirtansa Espoon Sähkö OY:n välityksellä.

Yhtiön verkostoon on nykyään liitetty noin 500 mittaria. Tästä on 53 mittaria Måkkylán kylässä liitoasalueen ulkopuolella. Lisäksi on yhtiöllä tievalaistusta varten liitoasalueella 108 valopistettä. Kulutusmaksu on yleisen tariffin mukaan valovirrasta Smk. 3: 75 ja voimavirrasta Smk. 2: 50 kWh:lta. Tähän maksuun on laskettu korvaus myös tievalaistuksesta, jota siis ei erikseen veloteta. Suurempien voimavirran kuluttajien kanssa on tehty erikoissopimukset, joitten mukaan myydyin virran hinta vaihtelee Smk:n 1: 50 ja 2: 25 välillä.

Yhtiön v:n 1934 tilinpäätöksen mukaan on yhtiöllä seuraavat varat ja velat:

<i>Varat:</i>			<i>Velat:</i>		
Varasto	Smk.	7,000: —	Osakepääoma	Smk.	150,000: —
Johtoverkosto	»	278,000: —	Vararahasto.....	»	107,000: —
Säästötili	»	88: 65	Laina	»	25,000: —
Käteistä	»	16,656: 11	Voitto- ja tappiotili ...	»	19,744: 76
Smk. 301,744: 76			Smk. 301,744: 76		

Sopimuksessa, minkä kaupungin sähkölaitos tekee virran myynnistä kaupungin ympäristössä toimivien sähkölaitosten kanssa, on tavallisesti pidätetty kaupungille oikeus lunastaa yhtiön laitteet ja johdot, jos alue liitetään kaupunkiin. Tällaista ehtoa ei kuitenkaan ole Sockenbacka Elektricitets AB:n sopimuksessa, koska sopimusta ei ole tehty välittömästi kaupungin kanssa. Mikäli kaupunki niin haluaisi, ei kaupungilla kuitenkaan ole muodollisia vaikeuksia aikaansaada tämänlaista sopimusta myös tämän yhtiön kanssa.

Kaupunki luovuttaa sähkövirtaa myös toiselle kuluttajalle tällä liitoasalueella, Suomen Sähkö OY. Gottfrid Strömbergille, joka on verrattain huomattava virran-kuluttaja. Yhtiöllä, jolla on oma suurjännitejohtonsa Tilkan muuntoasemalta Pitäjänmäelle, on kaupungin sähkölaitoksen kanssa viimeksi tammikuun 3 p:nä 1935 päivätty sopimus sähkövirran myymisestä yhtiölle tämän teollisuuslaitoksia varten. Kaupunki luovuttaa yhtiölle kaiken sen tarvitseman sähköenergian, kuitenkin korkeintaan 650 kVA:n teholla. Vuotuisena tehomaksuna maksaa yhtiö kaupungille 575 markkaa kWh:lta ja 100 markkaa kVA:lta, kuitenkin vähintään 24,000 markkaa, ja sen lisäksi kulutusmaksua 30 penniä kWh:lta, ollen tämä maksu kuitenkin sidottu hiilten hintaan. Sopimus on voimassa kuuden kuukauden irtisanomisella.

17. ASUTUSTOIMINTA.

Lakimääräisen asutuslautakunnan toimesta on hankittu valtion asutusrahastosta asutuslainoja kunnan eri osiin. Myös nyt kysymyksessä olevaan kunnan osaan on tällaisia lainoja sijoitettu. Kånalán kylään on myönnetty 1 ja Kårbölen kylään 8 tällaista lainaa. V:n 1934 lopussa oli näistä lainoista maksamatta Kånalasta Smk. 9,697: 60 ja Kårbölestä Smk. 70,822: — eli yhteensä Smk. 80,519: 60.

18. PÄÄTÖS TALIN JA KÅNALAN KYLIEN SIIRTÄMISESTÄ HUOPALAHDEN KUNTAAN.

Helsingin maalaiskunnan viranomaisen keskuudessa kierteli aikoinaan suunnitelma kunnan alueelle syntyneiden esikaupunkien olojen järjestämisestä ja kunnan

maanviljelijäväestön vapauttamisesta esikaupunkien aiheuttamista rasituksista sillä pohjalla, että koko kunta jaettaisiin yhdeksään pieneen kuntaan. Nämä suunnitelmat ovat v:lta 1918 (Kts. Päämietintö siv. 202).

Suunnitelmien mukaan olisivat kunnan lounaisosat, joihin myös tässä erikoisselvityksessä käsitelty liitosalue kuuluu, eroitettavat Huopalahden kunnaksi. Tähän kuntaan suunniteltiin vietäväksi ne osat Pikku-Huopalahden kylää, mitkä edelleen kuuluivat Helsingin maalaiskuntaan, Munkkiniemen säteritila, Lauttasaaren kylä ja Lehtisaari sekä Talin ja Kånanalan kylät. Kårbölen kylä olisi ollut jaettava suunniteltujen Pakinkylän ja Vantaan kuntien kesken siten, että Pakinkylän kuntaan olisi luettu pääasiallisesti valtion ja kaupungin omistamat tilat, Gamlas, Malmgård ja Tolfmans, sekä Vantaan kuntaan yksityisten maanviljelijäin hallussa olevat Abrams, Husbacka ja Jönsas.

Suunnitelmat kunnan täydelliseksi jakamiseksi raukesivat sittemmin, mutta m. m. kunnan lounaisten osien kunnallisiin oloihin jättivät nämä suunnitelmat pysyväisiä jälkiä. V. 1920 toimintansa aloittaneen Huopalahden kunnan muodostaminen oli tavallaan erään tämän ohjelman kohdan toteuttamista, vaikka asiaa ajettiin muista Helsingin maalaiskunnan jakokysymyksistä erillisenä asiana. Huopalahden kunnan muodostamista ajavat henkilöt, joiden keskuudessa AB. M. G. Stenius-yhtiön edustajilla oli huomattava vaikutusvalta, keskittivät toimintansa pääasiallisesti niitten osien erottamiseen Helsingin maalaiskunnasta, joissa maanomistajana oli sanottu yhtiö. Näitten piirien harrastusten mukaisesti Huopalahden kunnan alue, johon myös sittemmin muodostettu Haagan kauppala kuului, alkuaan määriteltiin. Talin ja Kånanalan kylät jäivät siten Huopalahden kunnan ulkopuolelle.

Huopalahden kunnan muodostaminen herätti kuitenkin Talin ja Kånanalan kylien asukkaat toimintaan näitten kylien siirtämiseksi yllämainitun ohjelman mukaisesti Huopalahden kuntaan. Eräitten näitten kylien asukkaitten aloitteesta valtioneuvosto huhtikuun 5 päivänä 1922 päättikin, että nämä kylät olivat hallinnollisessa, kirkollisessa, oikeudellisessa ja kameraalisessa suhteessa siirrettävät Huopalahden kuntaan niin pian kuin tämä voi tapahtua Helsingin pitäjän papiston palkkaetuja loukkaamatta.

Valtioneuvoston päätöksessä edellytetty sopimus Helsingin pitäjän papiston palkkaetujen turvaamisesta on voitu aikaansaada vasta v. 1935. Sopimuksen Huopalahden seurakunnan ja Helsinginpitäjän seurakunnan kappalaisen kanssa, jonka palkkaeduista asian viimeisessä vaiheessa vain on ollut kysymys, on opetusministeriö vahvistanut maaliskuun 15 päivänä 1935. Samalla on ministeriö määrännyt, että kirkollinen siirto on tapahtuva v:n 1936 alusta. Asia on sen jälkeen siirretty sisäasiainministeriöön m. m. kunnallisen siirron täytäntöönpanoa varten. Ministeriö on pyytänyt Huopalahden kunnan lausuntoa kunnallisen siirron toimeenpanoajasta ja ehdotuksen laatimista siirron mahdollisesti aiheuttamasta omaisuuden jaosta Helsingin maalaiskunnan ja Huopalahden kunnan välillä. Huopalahden kunta on vuorostaan pyytänyt asiasta ehdotusta Helsingin maalaiskunnalta. Tämän kunnan valtuusto on syyskuun lopussa 1935 lähettänyt asian kunnan esikaupunkikomitealle m. m. selvityksen hankkimiseksi siitä, onko tarkoituksenmukaista ratkaista tämä asia ennen varsinaista esikaupunkiliitosta.

Lopullista päätöstä Talin ja Kånanalan kylien liittämisestä Huopalahden kuntaan ei siten vielä ole olemassa.

19. LIITOSEHDOTUKSET.

Kaupungin ympäristön kunnallisen jaoituksen yleisen uudistuksen yhteydessä ei enää ole mahdollista ratkaista kysymystä nyt käsiteltävänä olevien Helsingin maalaiskunnan osien vastaisesta asemasta sen suunnitelman pohjalla, mikä johti edelläselostettuun päätökseen Talin ja Kånanalan kylien siirtämisestä Huopalahden kuntaan.

Nyttemmin ei enää ole kysymys Helsingin maalaiskunnan jakamisesta useisiin pieniin kuntiin, mikä oli tämän päätöksen pohjana, vaan siitä, mitkä osat Helsingin maalaiskuntaa yhdessä kaupungin naapuruudessa olevien pienten kuntien kanssa ovat liitettävät kaupunkiin, mitkä osat taas mahdollisesti voidaan jättää kaupunkiin liittämisen ulkopuolelle. Kysymys Talin ja Kånan kylien vastaisesta kunnallisesta asemasta on tämän vuoksi otettava uuden harkinnan alaiseksi.

Selvitysmiehen ehdotuksen mukaan tulisi Huopalahden kunta kokonaisuudessaan samoin kuin Haagan kauppala liitettäväksi kaupunkiin. Näitten ehdotusten perustelut on esitetty Huopalahden ja Haagan liitosalueita koskevissa erikoisperusteluissa (Mietinnöt N:ot 2 ja 3). Siinä tapauksessa, että nämä ehdotukset hyväksytään, ei siis enää voi olla kysymys Talin ja Kånan kylien yhdistämisestä Huopalahden kuntaan. Sellainen ajatus on näissä oloissa lähellä, että myös nämä kummatkin kylät olisi liitettävä kaupunkiin. Selvitysmies on kuitenkin tullut siihen tulokseen, että kummankin kylän vastaista kunnallista asemaa ei ole syytä järjestää samalla tavalla, vaan että nykyään vallitsevat olot ja kaupungin alueen laajentamissuunnitelma vaativat erilaista ratkaisua kumpaankin kylään nähden.

Mitä ensinnäkin Talin kylään tulee, niin on sen liittäminen kaupunkiin Huopalahden kunnan kaupunkiin siirtymisen yhteydessä luonnollinen ratkaisu. Kaupunki omistaa nyttemmin, kuten on huomautettu, 93.2 % tämän kylän maista. Kun 4 % maasta lisäksi on valtion hallussa, on ainoastaan 2.8 % maasta yksityisten hallussa ja tästäkin omistaa täällä toimiva suuri teollisuuslaitos AB. Gottfrid Strömberg OY. huomattavan osan.

Kylän pohjoisosaan Reimarsin tilan maille on kaupunki jo ulottanut asutustointansa järjestämällä tänne omakotialueen. Se esikaupunkiväestö, joka tässä kylässä asuu, ja jonka lukumäärä v. 1933 henkikirjoituksen mukaan ei ollut sen suurempi kuin 441 henkeä, on sijoittunut pääasiallisesti näille kaupungin maille.

Itse Talin kartanon maat käytetään nyt jo ja suunnitellaan entistä enemmän käytettäväksi kaupunkiväestön tarpeisiin.

Asianmukaista on näissä oloissa, että myös kaupungin julkinen valta, m. m. asemakaavoittamisoikeus ja rakennustarkastus ulotetaan koko tähän kylään.

Syytä on myös mainita, että yllämainitun suuren teollisuuslaitoksen työväestö suurimmalta osalta asuu ja on verotettu kaupungissa, mistä myös seuraa, että kaupunki on velvollinen vastaamaan tämän teollisuuslaitoksen työväestön köyhäinhoidosta, sairashoidosta ja muusta kunnan tehtäväpiiriin kuuluvasta huollosta. Tämän vuoksi on asianmukaista, että myös kaupungin verotusoikeus ulotetaan tähän kylään.

Kånan kylän vastainen kunnallinen asema olisi sensijaan ilmeisesti tarkoituksenmukaisimmin järjestettävissä muulla tavoin kuin liittämällä se kaupunkiin.

Kånan kylään sijoittunut asutus, v:n 1933 henkikirjoituksen mukaan 952 henkeä, on kylläkin esikaupunkiasutusta ja huomattavalla osalla on toimeentulonsa kaupungissa. Tämä asutus on kuitenkin sijoittunut erilleen Reimarsin tilalla olevasta kaupungin järjestämästä omakotiasutuksesta samoin kuin myös Talin kartanon maille Pitäjänmäen aseman luona olevasta asutuksesta. Kånan ja Reimarsin asutuksen välillä on huomattavia rakentamattomia välimatkoja.

Kånan kylän esikaupunkiasutus liittyy sensijaan välittömästi Mäkkylän tilalla olevaan asutukseen ja sen kautta yleensä lähemmäksi Leppävaaran asutusta. Kånan kylän etelärajana on Turun valtamaantie ja tällä kohtaa erottaa vain maantie Kånan ja Mäkkylän asutukset, joita on tien kummallakin puolen koko etelärajan pituudelta. Maantien pohjoispuolella Kånan ja Mäkkylän asutus on kasvanut aivan yhteen. Tiet ovat tällä puolen yhteiset ja usein myös tonttirajat. Asutus kummallakin puolen rajaa on niin kasvanut yhteen, että asukkaat eivät aina ole selvillä siitä, asuvatko Mäkkylän vai Kånan puolella. Alueen asemakaavaoloja aikanaan järjestettäessä on asemakaava korttelijakoineen ja katuineen nykyisen tieverkoston perusteella suunniteltava Mäkkylän asutukseen eikä Reimarsin ja Talin asutukseen liitty-

väksi. Luonnollista, selvää rajaa kaupungin ja sen läntisen naapurikunnan väliin ei voitaisi saada, jos tämä vedettäisiin pitkin Kånalan ja Mäkkylän välistä rajaa.

Myöskin kameraalisessa suhteessa eroavat olot huomattavasti Kånalan kylässä Talin kylän vastaavista oloista. Lukuunottamatta Helsingin maalaiskunnalle kuuluvia kansakoulutontteja ja eräitä valtiolle pakkolunastettuja maantielohkoja ovat kaikki maat yksityisten hallussa. Suurin osa, 89.0 %, on vielä maanviljelijäväestön hallussa ja lopusta 10.5 % asunto- ja teollisuustonttien haltijain hallussa. Kaupunki ei täällä omista lainkaan maata. Maanomistusolot ovat siten kaupunkilaistuneet sangen heikosti ja vain kylän eteläisessä Mäkkylän puoleisessa päässä.

Kånalan kylän eteläosassa oleva yksityisten maille syntynyt asutus on kuitenkin jo siksi laaja ja ilmeisesti myös jatkuvasti niin nopeasti kasvava, että rakennustoimintaa ei enää voida jättää maaseudun rakennustoiminnan valvonnasta annettujen säännösten varaan. Varsinkin senjälkeen kuin rakennustoiminta kylän kummallakin puolen tulee kaupungin tai kauppalan ankaramman säännöstelyn alaiseksi, olisi arveluttavaa jättää tätä välialuetta sen heikomman valvonnan varaan, mikä mahdollisesti rakennussuunnitelman ja rakennustarkastajan avulla voitaisiin aikaansaada. Alueesta muodostuisi helposti pakopaikka sellaisille rakennuttajille, jotka haluavat välttää tehokasta valvontaa.

Näissä oloissa näyttää olevan tarkoituksenmukaista liittää Kånalan kylä kaupunkiin liitettävien alueiden länsipuolelle muodostettavaan Suur-Haapalahden kauppalaan, josta selvitysmies tekee ehdotuksen toisessa yhteydessä. (Mietintö N:o 14.) Tämä kauppalala tulisi selvitysmiehen ehdotuksen mukaan käsittämään Mäkkylän sekä Leppävaaran ja Kilon asemanseutujen asutuksen. Sen asukasmäärä olisi ilman Kånalaa noin 3,600 ja Kånalan kanssa noin 4,600.

Jos Kånalan kylä siis ehdotetulla tavalla liitettäisiin Suur-Haapalahden kauppalaan, muodostuisi Talinkylän ja Kånalan kylän raja kaupungin ja suunnitellun kauppalan väliseksi rajaksi. Talin kylän ja Kånalan kylän asutukset kohtaisivat toisensa ainoastaan lyhyellä matkalla n. s. Nurmijärven maantienhaarassa. Muualla olisi selvä ja myös vastaisuudessa helposti ylläpidettävä asumaton raja-alue kuntien välillä.

Ehdotus Kånalan liittämisestä Suur-Haapalahden kauppalaan ei perustu ainoastaan siihen, että Kånalan asutus lähemmin liittyy ehdotetun kauppalan muuhun asutukseen ja että sen kautta saataisiin selvempi kaupungin alueen länsiraja. Tällainen järjestely olisi myöskin tarpeellinen laajemman taloudellisen pohjan luomiseksi ehdotetulle kauppalalle. Vaikka selvitysmies on tullut siihen tulokseen, että kauppalan myös ilman Kånalaa voidaan edellyttää tulevan taloudellisesti toimeen, lisääntyisi Kånalan liittämisen kautta kauppalaan tämän veroäyrimäärä, joka v. 1931 toimitetun taksoituksen mukaan olisi ollut 196,303 ja v. 1934 toimitetun taksoituksen mukaan 124,456, ensiksi mainittuna vuonna Kånalan osalta toimitetun taksoituksen mukaan 45,625 äyrillä ja jälkimmäisenä vuotena toimitetun taksoituksen mukaan 34,098 äyrillä. Kauppalan veroäyrimäärä olisi siten edellisessä tapauksessa kohonnut 241,928 äyriin ja jälkimmäisessä 158,554 äyriin. Kånalan väestön veronmaksukyky on suunnilleen samanlainen kuin kauppalan väestön. Kånalan kylässä oli v. 1934 toimitetussa taksoituksessa verotettuja tuloja asukasta kohti keskimäärin 3,581 markkaa, kun vastaava luku kauppalan osalta oli 3,458 markkaa. Veroäyrien lukumäärä ei tosin Kånalan liittämisen kautta kauppalaan suhteellisesti lisääntyisi sen enempää kuin asukasmääräkään, mutta tilanne paranisi kuitenkin senkautta, että yleiset hallintomenot, jotka eivät sanottavasti lisääntyisi, voitaisiin jakaa suuremmalle veroäyrimäärälle.

Tärkeimpiä kunnallistaloudellisia etuja Kånalan liittämisestä suunniteltuun kauppalaan olisi kuitenkin se, että kauppalala tämän kylän mukana saisi kaksi kansakoulua. Pitäjänmäen kummatkin kansakoulut, suomenkielinen ja ruotsinkielinen, sijaitsevat nimittäin Kånalan kylässä ja seuraisivat senvuoksi liitosaluetta. Nämä koulut olisivat uudelle kauppalalle tärkeitä, sillä Espoon kunnasta erotettavalla kaup-

palan alueella olevat koulut ovat nyt jo riittämättömät ja kauppalan täytyisi, jollei se saisi Kånalan kouluja, jo toimintansa alkuvuosina sitoa huomattavia varoja huoneistotilan laajentamiseen. Kaupunki sensijaan ei näitä kouluja tarvitsisi, jos Kånala jäisi kaupungin ulkopuolelle. Ne suhteellisen harvalukuiset kouluissa olevat lapset, mitkä asuvat Reimarsin alueella, voitaisiin haitatta joko sijoittaa Haagan kansakouluihin tai sopimuksen nojalla mainittuihin Kånalan kouluihin.

Tässä esitettyjen taloudellisten etujen vastapainona saisi kauppalala Kånalan kylästä kylläkin erään velvollisuuden, joka jossain määrin ainakin alkuaikoina rasittaisi kauppalan taloutta. Tämä on Kånalan kylän kautta kulkevien nykyään valtion hoidossa olevien maanteiden kunnossapito. N. s. Nurmijärven maantietä tulisi nimittäin kauppalan alueelle 2,190 metriä. Lisärasitus, mikä kauppalalle tästä aiheutuisi, tulisi kuitenkin vähenemään niin pian kuin suunniteltavana oleva Nurmijärven maantien oikaisu Haagasta Kårbölen kautta aikaansaataisiin. Jos kunnossapitokustannukset lasketaan 10,000 markaksi km:ltä, olisi tästä tiestä menoja noin 25,000 markkaa vuodessa. Valtio suorittaisi kuitenkin kauppalalle korvausta noin 5,500 markkaa km. kohti, joten kauppalala saisi tulopuolelle laskea noin 13,750 markan suuruisen tulon.

Lisärasitusta olisivat luonnollisesti myös menot Kånalan kylän asukkaiden köyhäinhoidosta. Koko Pitäjänmäen liitosalueella asuvista Helsingin maalaiskunnan köyhäinhoidon kautta avustetuista, joista on eräitä lukuja edellä sivulla 16 sekä mietinnössä N:o 8 sivu 31, on asukasluvun perusteella runsaasti laskettuna $\frac{3}{5}$ Kånalan kylästä. Koko liitosalueen köyhäinhoitokustannukset olivat v. 1934, kuten on mainittu, Smk. 171,320: 75. Tästä $\frac{3}{5}$ on noin 100,000 markkaa. Koska v. 1934 oli köyhäinhoidon kannalta yleensä sängen raskas vuosi, voidaan edellyttää, että Kånalan kylän tavanmukainen köyhäinhoitorasitus ei ole 75,000 markkaa suurempi.

Siihen Suur-Haapalahden kauppalan talousarvioon, joka on esitetty Leppävaaran liitosaluetta koskevassa erikoisselvityksessä (Mietintö N:o 15 sivu 67—68) aiheuttaisi Kånalan liittäminen kauppalaan seuraavat tärkeimmät lisäykset:

Menopuolen lukuihin olisi lisättävä seuraavaa:

	Smk.
VI. Huoltotoiminta	75,000: —
VII. Opetustoimi:	
Suom. kansakoulu	102,000: —
Ruots. »	66,000: —
	168,000: —
VIII. Yleiset työt:	
II. Teitten ylläpito	30,000: —
III. Tievalaistus	10,000: —
	40,000: —
IX. Rahoitusmenot:	
II. Veropoistot	31,500: —
	Yhteensä lisämenoja Smk. 314,500: —

Tulopuolen lukuihin taas olisi lisättävä m. m. seuraavat erät:

V. Huoltotoiminta ja köyhäinhoidon korvausta	5,000: —
VI. Opetustoimi:	
Valtionapua opettajain palkkaukseen	86,000: —
» rakenn. kunnossapitoon	5,000: —
» muihin menoihin (200 oppilasta à 60: —)	12,000: —
	103,000: —
VII. Yleiset työt (Korvausta valtiolta maanteistä)	13,750: —
VIII. Verot:	
I. Koiravero	5,000: —
II. Kunnallisverot (35,000 äyriä à 9: —)	315,000: —
	320,000: —
	Yhteensä lisätuloja Smk. 441,750: —

Erotus tässä esitettyjen arvioitujen tärkeimpien menojen ja tulojen välillä, 127,250 markkaa, jää siten käytettäväksi yleisiin hallintomenoihin ja kauppalan talousarvion tukemiseen yleensä.

Ehdotettu Kånalán siirtäminen Suur-Haapalahden kauppalan siten kunnallistaloudelliseltakin kannalta puollettavissa. Näin olisi asianlaista, vaikka edelläesitetyt luvut käytännössä jonkunverran muuttuisivatkin.

Mainittakoon tässä sivumennen, että Kånalán kylä ilmeisesti vanhoina aikoina on läheisesti liittynyt Leppävaaran ja Kilon asemanseutujen asutukseen. Yhä edelleen on erällä tämän kylän tiloilla, kuten aikaisemmin on mainittu, yhteisiä rauhoituspiirejä ja jakamattomia vesialueita Iso-Huopalahdessa ja Laajalahdessa Suur-Huopalahden, Kilon, Konungsbölen ja Klobbskogin kylien eräitten tilojen sekä Mäkky-län tilan kanssa. (Kts. myös mietintö N:o 14 sivu 8.) Kånalán liittäminen siihen uuteen kuntaan, mihin edellämainitut kylät tulisivat kuulumaan, on siten historialliselta-kin kannalta puolustettavissa. Samoin se poistaisi sen itsessään ei tosin suuren kameralaisen epäsäännöllisyyden, että toiseen kuntaan kuuluvilla tiloilla on vesioikeuksia toisessa kunnassa.

Edelläesitetty selvitys on siis osoittanut, että valtioneuvoston huhtikuun 5 päivänä 1922 antamaa päätöstä Talin ja Kånalán kylien liittämisestä Huopalahden kuntaan ei, mikäli ei päätöstä toimeenpanna, ennenkuin kaupungin ympäristön kunnallisen jaoituksen yleinen uudestaanjärjestäminen toteutetaan, voida enää toteuttaa jälkimmäisen suuren uudistuksen yhteydessä. Selvitysmies ehdottaa senvuoksi, että tämä päätös julistettaisiin kumotuksi siltä osalta kuin se koskee hallinnollista, kunnallista, oikeudellista ja kameralista siirtoa. Selvitysmies ehdottaa myös, että Talin kylä kokonaisuudessaan liitetään kaupunkiin ja Kånalán kylä kokonaisuudessaan perustettavaan Suur-Haapalahden kauppalan.

Mitä vihdoin Kårbölen kylän vastaiseen asemaan tulee, niin on tämä kylä niitä harvoja kyliä, joitten asemaa ei kaupungin ympäristön kunnallisen jaoituksen uudistuksen yhteydessä voida tarkoituksenmukaisesti järjestää kylää jakamatta.

Eräät tämän kylän osat, nimittäin eteläiset ja itäiset, olisi liitettävä kaupunkiin. Sen jälkeen kun naapurialueet, idässä Tomtbacka, Tuomarinkylä ja Pakinkylä, sekä etelässä Haagan kauppa, Huopalahden kunta ja Talinkylä, selvitysmiehen ehdotuksen mukaisesti olisi liitetty kaupunkiin, tunkeutuisi Kårbölen kylä, jos se edelleen jäisi Helsingin maalaiskuntaan, suurena kielekkeenä kaupungin alueen sisään. Kaupungin alueen raja tulisi siten tällä kohtaa sangen epäsäännölliseksi.

Liikennesuhteet kaupungista Kårbölen kylään ovat nykyään huonot. Tämä ynnä se seikka, että kaupunki suojellakseen tätä aluetta järjestämättömältä esikaupunkiasutukselta on kylän itä- ja keskiosista ostanut melkoisia yksityisten hallussa olleita maita, on vaikuttanut sen, ettei tälle alueelle ole syntynyt esikaupunkiasutusta. Suunnitelmien mukaan, joista ainakin toinen lähivuosina toteutuu, saisi tämäkin kylä kuitenkin erittäin hyvät liikennesuhteet kaupunkiin. Suunnittelun alaisena oleva n. s. Nurmijärven maantien oikaisu kulkisi Haagasta pohjoiseen ja luoteiseen koko kylän läpi ja myös Pasilan kautta pohjoiseen suunniteltu suuri valtatie kulkisi kylän koko pituudelta sen itäisten osien kautta. Nämä tiet tulevat vetämään kylän entistä enemmän kaupungin talous- ja vaikutuspiiriin ja avaavat mahdollisuuksia kylän maitten käyttämiseen kaupunkiasutuksen erilaisiin tarpeisiin.

Kylän etelä- ja itäosissa ovat myös melkein kaikki maat valtion ja kaupungin hallussa. Maanviljelijäväestöä ei näissä osissa ole, lukuunottamatta niitä viittä pientä asutustilaa, mitkä v. 1927 eroitettiin Malmgårdin sotilasvirkatalosta. Valtion omistama Malmgårdin tilaa ei myöskään käytetä tavalliseen maatalouteen, vaan on se, kuten on mainittu, oikeusministeriön vankeinhoito-osaston viljeltävänä. Niinhyvin valtion kuin kaupungin täällä omistamien maitten hallinnon kannalta olisi myös eduksi, että nekin kuuluisivat kaupunkiin.

Helsingin maalaiskunnan hallinnossa on, kuten on osoitettu, Kårbölen kylä

yhdessä muitten tämän liitosalueen kylien kanssa yleensä muodostanut oman piirinsä. Ainoastaan kunnan jaossa verotuspiireihin on Kårböle ollut erillään Talin ja Kånanalan kylistä ja luettu Vantaan verotuspiiriin. Kunnallisverojen lähin maksupaikka on kuitenkin ollut kaupunki. Tähänastinen käytäntö puhuu siten myös sen puolesta, että ainakin Kårbölen kylän pääosat tämän liitosalueen muitten osien ohessa eroitetaan Helsingin maalaiskunnan hallinnosta.

Kårbölen kylässä on kuitenkin eräs osa, joka haitatta voidaan säilyttää maalaiskunnan hallinnon alaisena ja jonka liittämistä vastaan kaupunkiin tarkoituksenmukaisuuskannalta suorastaan voitaisiin tehdä huomautuksia. Tämä on kylän luoteinen osa, joka rajoittuu Sillbölen, Kvarnbackan, Martinkylän ja Hämeenkyllän kyliin. Tämä osa on edelleen puhtaasti maanviljelysseutua ja maat ovat yksityisten maanviljelijäin hallussa. Tilat, joista tässä on kysymys, ovat ne tilat, mitkä aikoinaan ovat muodostaneet Abrams N:o 1, Husbacka N:o 2 ja Jönsas N:o 6-nimiset maakirjatalot. Itse talot ovat Nurmijärven maantien läheisyydessä, mutta ulkotilat sijaitsevat, Husbackasta eroitettua Mariedal'ia, R. N:o 2¹, lukuunottamatta, joka sijaitsee valtion ja kaupungin maiden välissä ja jonka kaupunki omistaa, tämän kylän luoteiseen suuntautuvassa kielekkeessä. Nämä tilat ovat liikennekannalta erillään niinhyvin Kårbölen kylän eteläisistä ja itäisistä osista kuin kaupungista. Esikaupunkiasutuksen vaaraa ei näillä seuduin myöskään toistaiseksi ole. Suunnitellun Nurmijärven maantien oikaisu ei myöskään kulkisi näitten osien läpi, joten ne tulevaisuudessaakin tulisivat jäämään kaupungista syrjäiseen asemaan.

Jos, kuten selvitysmies ehdottaa, tämä maanviljelysseutu jätetään Helsingin maalaiskuntaan, ja raja tämän ja kaupunkiin liitettävän osan välillä vedetään pitkin mainittujen maakirjatalojen vanhoja rajoja, saadaan raja näillä seuduin myös puhtaasti ulkonaisesti kauniimmin vedetyksi kuin jos kaupunkialueen raja vedettäisiin kulkemaan kylän nykyisiä ulkorajoja pitkin. Kaupungin alueen raja tulisi kuitenkin Kånanalan kylän rajaa pitkin tekemään erään mutkan länteenpäin sen kautta, että valtion omistaman Malmgård'in tilan ulkotilat ulottuvat täällä aina Hämeenkyllän rajaan saakka, mutta rajoitukseksi aikansaamiseksi tällä kohtaa tuskin on aihetta ryhtyä jakamaan Malmgård'in tilaa supistettuun Helsingin maalaiskuntaan ja kaupunkiin kuuluviin osiin.

Ne Kårbölen kylän tilat, mitkä tämän ehdotuksen mukaisesti tulisivat edelleen jäämään Helsingin maalaiskuntaan, olisivat seuraavat: Majs villan, R. N:o 1¹, Bergkulla, R. N:o 1², Fridhem, R. N:o 1³, Enbacka, R. N:o 1⁵, ja Abrams, R. N:o 1⁶, Sönersro, R. N:o 2², Fredens, R. N:o 2³, Rönnbacka, R. N:o 2⁵, ja Husbacka, R. N:o 2⁶, sekä Jönsas, R. N:o 6. Näitten pinta-ala olisi yhteensä 319 ha. Nämä tilat voisivat edelleen kameraalisesti muodostaa Kårböle-nimisen kylän.

Kaupunkiin liitettävien kaupungin ja valtion maitten väliin jääviä asutustiloja Storkens, Nydal, Alkärr, Magnuskärr ja Pilslätt, ei sensijaan, vaikka ne ovatkin yksityisten omistamia maanviljelystiloja, voida jättää Helsingin maalaiskuntaan. Tilat on erotettu kantatilastaan Malmgård'ista toisistaan erilleen ja siten, ettei niitten rajoja pitkin voida vetää kunnan rajoja. Näitten tilojen vuoksi ei myöskään ole aihetta muuttaa ohjelmaa valtion ja kaupungin maitten liittämistä kaupunkiin. Sannottujen asutustilojen kohtalo lienee myös se, että ne aikanaan joutuvat kaupungin haltuun. Erästä tilaa, Magnuskärriä, on jo kahdesti tarjottu kaupungille, vaikka kaupunki ensimmäisellä kertaa hylkäsi tarjouksen. Toisen tarjouksen on kaupunginvaltuusto tammikuun 22 päivänä 1936 hyväksynyt, mutta kauppa on erinäisistä syistä toistaiseksi rauennut.

Kaupunkiin siirrettäviksi ehdotetaan siis seuraavat tilat: Mariedal, R. N:o 2¹, Gamlas, R. N:ot 3¹ ja 3³, Rutan, R. N:o 3⁴, Haga, R. N:o 3⁵, Hömossan, R. N:o 3⁶, Gamlas, R. N:o 3⁷, Stenbacka, R. N:o 3⁸, Tomtbacken, R. N:o 3⁹, Malmgård, R. N:o 4⁶, Tolfmans, R. N:o 5², Helleberg, R. N:o 5³, Kvetlas, R. N:o 5⁴, Stenbrottet, R. N:o 5⁵, Löfkulla, R. N:o 5⁶, Grankulla, R. N:o 5⁷, Håkansdal, R. N:o 5⁸, Fridkulla, R. N:o 5⁹,

Stenkulla, R. N:o 5¹⁰, Storkens, R. N:o 7¹, Nydal, R. N:o 7², Alkärr, R. N:o 7³, Magnuskärr, R. N:o 7⁴ ja Pilslätt, R. N:o 7⁵. Näitten tilojen pinta-ala on yhteensä 988 ha.

Selvitysmiehen tässä tekemä ehdotus Kårbölen kylän jakamiseksi lankeaa yhteen sen ehdotuksen kanssa tämän kylän jakamisesta, mikä sisältyi Helsingin maalaiskunnan viranomaisten v:n 1918 tienoilla suunnittelemaan kunnan jakamiseen useisiin pieniin kuntiin. Tämän ehdotuksen mukaan olisi täsmälleen samat tilat, mitkä selvitysmies ehdottaa kaupunkiin liitettäväksi, siirretty suunniteltuun Pakinkylän kuntaan ja ne tilat, mitkä selvitysmies ehdottaa jätettäväksi supistettuun Helsingin maalaiskuntaan, olisi liitetty suunniteltuun Vantaan kuntaan.

PITÄJÄNMÄEN LIITOSALUE SOCKENBACKA INKORPORERINGSOMRÅDE

Helsingin maalaiskunnan Talin, Kånalan
ja Kårbölen kylät
Tali, Kånala och Kårböle byar i Helsinges
landskommun

